

BM den 7. februar 2007

Lytternes og seernes
redaktør
DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK-0999 København C.
T +45 3520 3040
www.dr.dk/etik

Jacob Møllerup
D +45 3520 8020
M +45 2854 8020
E jmol@dr.dk

19. januar 2007

Lytternes og seernes redaktør i DR Redaktørberetning for 2. halvår 2006

Sammenfatning

Ordningen med en lytternes og seernes redaktør profileres endnu ikke stærkt af DR og ankesystemet bruges ikke i tilstrækkelig grad. Alligevel er der på flere områder tale om en positiv udvikling, hvor rollen som intern kontrollant og ambassadør for kritiske lyttere og seere er blevet befæstet. I en gennemgang af halvårets vigtigste debatter om programetik, fremhæves særlig vigtigheden af i højere grad at erkende og rette fejl. Samtidig med denne fjerde beretning med vurderinger og kommentarer udsendes "Rapport om henvendelser til DR om programvirksomheden, 2. halvår 2006".

Rapporten giver som de forrige halvår et factbaseret overblik over den kritik, DR har modtaget og beskriver, hvordan den er blevet behandlet.

Grundlaget

Et af de centrale elementer i funktionen som lytternes og seernes redaktør er rollen som ankeinstans i sager om brud på DRs programetik.

Dette ankesystem - indført pr. 1. januar 2005 - er rimeligt velfungerende. I samtlige halvårets 14 ankesager har generaldirektøren fulgt min indstilling i alle tilfælde. I fem af sagerne har klager fået helt eller delvist medhold.

Samtidig udarbejder lytter- og seerredaktøren indstillinger til generaldirektøren i de ankesager, der behandles i Pressenævnet. Disse sager har ved flere lejligheder givet anledning til intern uenighed, når jeg har anbefalet, at DR gav klagerne helt eller delvist medhold. Her er min indstilling ikke blevet fulgt i alle tilfælde. I de pågældende sager udtalte Pressenævnet efterfølgende kritik af DR.

I de interne debatter om forløbet er det af nogle medarbejdere blevet indvendt, at det er urimeligt, at jeg kan bruge min grundige interne indsigt i sagerne til at udtale kritik. Jeg har svaret, at det tværtimod er et kernepunkt i en sådan programetisk selvkontrol.

Det er en løbende intern diskussion, i hvilket omfang DR skal bringe rettelser og erkende fejl og mangler i programmerne. Det er mit udgangspunkt, at der er brug for flere rettelser - og at det på sigt vil styrke DRs troværdighed. Samtidig bør det fremhæves, at Pressenævnet i to aktuelle sager har undladt kritik, fordi DR frivilligt havde bragt den relevante rettelse i tv.

Det største problem med DRs eget ankesystem er fortsat, at der gives for få klagevejledninger. Ganske vist er antallet mere end fordoblet fra 1. til 2. halvår - fra 20 til 44 - men der er stadig et godt stykke vej, før det lever op til det, der var intentionen, da ordningen blev vedtaget i 2004.

Samtidig er der brug for, at DRs øverste ledelse oftere fremhæver ordningen som et væsentligt aktiv. Hvis ordningen bevidst blev brugt i svære sager og blev gjort til en del af DRs image - og gjort synlig andre steder end på www.dr.dk/omdr - ville udbyttet i form af respekt og øget

troværdighed være langt større. En lang række internationale erfaringer bekræfter denne vurdering.

Den nye radio- og fjernsynslov - der trådte i kraft 1. januar 2007 - pålægger DR at have en lytternes og seernes redaktør. I lovforslagets bemærkninger hedder det:

"Etablering af redaktøren har vist sig at udgøre et væsentligt element i tilsynet med DR. For at sikre redaktørens selvstændige eksistens og funktion samt uafhængighed af DR's programproduktion foreslås det, at radio- og fjernsynsloven ændres således, at ordningen bliver permanent ved, at det i loven direkte fastslås, at bestyrelsen, efter drøftelse med generaldirektøren, skal ansætte en Lytternes og Seernes Redaktør, samt at redaktøren skal afrapportere til bestyrelsen.

Forslaget indebærer, at ansættelseskompetencen i praksis overgår fra at henhøre under generaldirektøren til at henhøre under bestyrelsen, og at Lytternes og Seernes Redaktør bliver mere uafhængig af DR's direktion."

Kritikkens omfang og håndtering

Samtidig med denne beretning offentliggøres også den halvårslige "Rapport om henvendelser til DR vedr. programvirksomheden". Her gives bl.a. en samlet gennemgang af DRs konklusioner på det forløbne halvårs mest udbredte klagetemaer. Samtidig gennemgås klagebehandlingen i de sager, der er anket.

Det er et problem, at DRs IT-systemer endnu ikke giver mulighed for et systematisk og dækkende overblik over antallet af klager - endsige behandlingen af dem. Det gør det svært at føre et systematisk tilsyn med de enkelte områders håndtering af kritik og klager.

Jeg er derfor glad for, at det fra ult. november er lykkedes at få lavet en klar og enkel "indgang" for de mennesker, der gerne vil klage over DR - og forventer at få et svar.

Ved at bruge den nye klage-funktion på KONTAKT DR-siden på www.dr.dk får brugerne en praktisk vejledning og en nem klageadgang. Den er - siden funktionen blev tilgængelig - blevet brugt af ca. 100 mennesker om ugen. Det er mit håb, at denne nydannelse - sammen med en konsekvent

journalisering af klagesager - kan give et mere brugervenligt system og et bedre overblik over klagebehandlingen i hele DR.

På det programetiske område handler den største enkeltgruppe af klager om, at DR ikke laver en fair og redelig dækning. Der er ikke tale om et voldsomt stort antal henvendelser, men temaet fylder meget i den offentlige debat (se nedenfor).

På de tekniske områder er der vedvarende tusindvis af kritiske henvendelser. For mange områder er trenden for nedadgående i takt med at DTT-systemet er kommet i brug, de nye DAB-sendere er sat op og fortroligheden med 16:9-formatet vokser. Størst synes problemet nu at være med hensyn til nogle af de web-tjenester, som DR udbyder - herunder streaming af tv.

Det er et tydeligt mønster i henvendelserne til DR, at brugerne efter indførelse af medielicensen har fået langt større krav og forventninger til DRs udbud. Der er opstået en uholdbar stor forskel mellem licensbetalerens forventninger og det DR rent faktisk p.t. er i stand til at leve op til. Således er der kun begrænset kapacitet til at afvikle live-streaming af DR1 og DR2.

Med udgangspunkt i de almindeligt fremførte argumenter for indførelsen af medielicensen har mange meget naturligt fået det indtryk, at de nu skulle betale efter de nye regler, fordi det var blevet muligt at se tv via en internet-opkoblet computer. Når det så i mange tilfælde viser sig endnu ikke at være muligt i praksis, rejser det selvfølgelig kritik fra licensbetalerne. Det er vigtigt, at DR forholder sig til dette problem og giver brugerne klar og redelig besked.

Programetiske udfordringer

Som i den forrige beretning skal jeg fremhæves en række af de aktuelle dilemmaer, som kræver særlig opmærksomhed og debat.

Diskussionen om politisk bias

Der har det seneste halve år været en række sager, hvor DRs nyhedsdækning er blevet kritiseret for at have politisk slagside. Ofte er kritikken kommet fra modstående politiske lejre.

Størst gennemslag har det imidlertid haft, at en del af kritikken er kommet direkte fra ledende ministre og andre regeringspolitikere.

Jeg mener, at kritikken på enkelte områder har haft relevante pointer. Samtidig er DRs ledelse kun i relativt begrænset omfang gået ind i de konkrete diskussioner.

Jeg vil blot pege på to forhold i den sammenhæng:

For det første: Selvom det kan være ubehageligt for DR, når ministre kommer med en meget direkte og voldsom kritik, er det afgørende, at sådanne klager behandles som alle andre. Der skal omhyggeligt rettes og korrigeres, hver gang det er sagligt relevant. Og der skal være åbenhed om processen.

For det andet: Det er en del af DRs forpligtelse at lave kritisk journalistik. I DRs programetik hedder det: "DR har en særlig forpligtelse til at lave kritisk journalistik og agere som offentlighedens vagthund i relation til myndigheder, erhvervsliv, organisationer og andre magthavere". Det er derfor helt centralt, at DR - trods de nævnte klager - løbende løfter denne forpligtelse, og at journalister og redaktører ikke viger tilbage for at lave kontroversielle og kritiske udsendelser. Et DR, der er ukritisk overfor magthaverne, lever ikke op til sit ansvar. Netop tilbøjeligheden til at sætte ting til kritisk debat - også i medierne - har under skiftende regeringer været en afgørende kilde til fremskridt i det danske samfund.

Diskussionen om "Den hemmelige krig"

Den 7. december viste DR2 en dokumentarfilm, som netop havde til formål at stille kritiske spørgsmål til dansk militærs deltagelse i krigen i Afghanistan. Filmen gav anledning til en række usædvanligt hårde anklager mod DR.

Den danske deltagelse i krigshandlingerne og regeringens forklaringer herom er ikke en sag, som DR tidligere har udsat for nogen omfattende kritisk dækning. I den forstand må det fastholdes, at det var meget relevant og tiltrængt at bringe den grundigt forberedte dokumentar.

Bl.a. forsvarsministeren har rettet en række konkrete kritikpunkter mod filmens dokumentation og vidneforklaringer. DR har svaret udførligt på kritikken - og den del af diskussionen må nu fortsætte med henblik på en afklaring af de modstridende opfattelser, behandling af eventuelle ankesager osv.

Det gav imidlertid en uheldig start på diskussionen om filmen, at flere nyhedsmedier fik materiale til at omtale de vigtigste pointer allerede fra og med den 30. november - syv dage før filmen blev sendt på DR2.

Forsvarsminister Søren Gade (V) fik som den centrale politiske ansvarlige flere forskellige tilbud om at få filmen forevist i dagene fra den 4. december - men hver gang på vilkår, som han afviste. Det betød desværre, at DR i løbet af den pågældende uge udsatte sig selv for en unødvendig kritik for at føre en debat på skæve vilkår.

Fair redigering

Det sker med jævne mellemrum, at en person - der er interviewet i forbindelse med tv- eller radio-udsendelser - bagefter finder, at vedkommendes udtalelser er blevet klippet urimelig hårdt under redigeringen af udsendelsen eller indslaget. Ofte bruges kun en mindre del af det samlede interview og derfor kan en hård redigering give anledning til utilfredshed. I sådanne sager har DR og andre medier traditionelt afvist at udlevere de samlede optagelser i forbindelse med afgørelse af en tvist om, hvorvidt redigeringen var fair. I enkelte sammenhænge kan der da også være tungtvejende årsager til ikke at udlevere båndudskrifter mv. Men i sager hvor den interviewede selv beder om det, kan det ofte være en god måde at vise åbenhed på. Udgangspunktet må være, at det der er foregået i klipperummet, skal kunne tåle at blive udstillet.

Brug af skjult kamera

Den stigende tendens til brug af skjult kamera har ofte været et presseetisk debattemne. De foregående fem år har DR - med en enkelt undtagelse - fået Pressenævnets accept i alle klager over brug af skjult kamera og mikrofon.

Derfor var det usædvanligt, da DR i oktober måned måtte modtage kritik fra nævnet i to sager om brug af skjult kamera i et indslag om forholdene på plejehjemmet Fælledgården.

Nævnet trak med afgørelsen en vigtig grænse, når det skjulte kamera kommer tæt på noget meget privat. Det var ikke i orden at bruge skjult kamera til optagelse af en plejehjemsbeboer i forbindelse med "...gennemførelse af nedre toilette...". Det var beklageligt, at DR ikke selv trak denne grænse.

Kendelsen efterlader gode muligheder for fortsat brug af skjult kamera, når den samfundsmæssige interesse vejer tungest. Men der skal ske en omhyggelig forelæggelse for de mennesker, der er blevet optaget, og de skal have mulighed for at kommentere optagelserne, før de bliver vist. Det omstridte indslag i 'Magasinet Søndag' gav stødet til en væsentlig og nuanceret offentlig debat om forholdene i ældreplejen. Det forløb var med til at vise historiens berettigelse. Men tilbage står alligevel en væsentlig kritik: Der blev taget for ringe hensyntagen til nogle af plejehjemsbeboerne, anonymiseringen var mangelfuld og det tog lang tid, før DR rettede en åbenlys fejl i den videre omtale af sagen.

Aktiviteterne

Arbejdet som lytternes og seernes redaktør har i andet halvår 2006 bl.a. omfattet:

- undervisning af nye programmedarbejdere og journalistpraktikanter i programetik og klagebehandling
- deltagelse i etikdiskussioner i medierne, i DRs afdelinger, på Journalistforbundets Fagfestival, i lytter- og seerorganisationer og i det internationale netværk for "newsombudsmen"
- fornyelse af www.dr.dk/etik og løbende klumme-skrivning
- arbejdet med revision af DRs programetiske retningslinjer - de er netop udsendt i en ny 2007-version
- arbejdet med indførelse af et nyt system for modtagelse af klager
- overvågning af henvendelser til "Kontakt DR" og løbende indsamling af oplysninger vedr. de vigtigste klagesager
- løbende håndtering af flere tusinde telefoniske og skriftlige henvendelser fra DRs brugere og opfølgning på indlæg i debatterne om DR på www.dr.dk
- arbejdet med lytter- og seerredaktørens nye blog

- arbejdet med sager som lytternes og seernes redaktør har besluttet at rejse
- skitsering af et program i samme genre som BBCs NewsWatch, hvor ansvarlige chefer løbende interviewes om sager, der har givet mange reaktioner - og hvor lytter- og seerredaktøren løbende kunne deltage

Hertil kommer den formelle klagebehandling - det drejer sig bl.a. om:

- behandling af klagesager i 2. led i DRs klagesystem (ankesagerne)
- behandling af andre klagesager der skal besvares af generaldirektøren, herunder Pressenævns sager

Med venlig hilsen

Jacob Møllerup